

Dr Anastazja Seul

Recenzja książki ks. Macieja Arkuszyńskiego

**pt. *Wzór życia chrześcijańskiego w objawieniach z Medziugorja (1981-2008)*, Warszawa 2008
(recenzja złożona do druku do „Warszawskich Studiów Teologicznych” nr 22 /1/2009)**

To już druga książka ks. Macieja Arkuszyńskiego dotycząca Medziugorja. Powstała ona jako owoc kilkuletnich poszukiwań pastoralnych przeprowadzonych pod kierunkiem Ks. prof. dra hab. Stanisława Warzeszaka. Autor pisał ją jako rozprawę doktorską na Papieskim Wydziale Teologicznym w Warszawie. Po obronie doktoratu (17 listopada 2008), ks. Arkuszyński przygotował swą pracę do druku, uwzględniając sugestie zawarte w recenzjach doktorskich. Autor przekonany jest, że objawienia z Medziugorja są szczególnym znakiem, wobec którego nie można przejść obojętnie. Dlatego analizuje orędzia Gospy pod kątem nie tylko praktycznych wskazówek odnoszących się do duchowego wzrostu, ale przede wszystkim wykazuje, że orędzia te proponują pewien wzorzec życia chrześcijańskiego. Przybliżając go czytelnikom, wyjaśnia, że wzorzec ten w zupełności zgodny jest z nauczaniem Kościoła oraz jego Tradycją. Droga do świętości proponowana w Medziugorju jest bowiem zachętą do praktycznej realizacji tego, co stanowi bogactwo dwudziestu wieków chrześcijaństwa. Swoiste jednak *novum* przesłania z Medziugorja to intensywność i długotrwałość, z jaką Gospa ponawia ewangelijne wezwanie do nawrócenia.

Ks. Arkuszyński w poszczególnych rozdziałach swej pracy *Wzór życia chrześcijańskiego w objawieniach z Medziugorja (1981-2008)* przedstawia wzorzec życia chrześcijańskiego, koncentrując się na różnych jego aspektach. Rozpoczyna jednak od prezentacji i analizy podstawowych wiadomości dotyczących początków objawień, przedstawia bliżej widzanych wyniki medycznych analiz fenomenu wizji. W rozdziale pierwszym też zapoznaje czytelnika z oficjalnym stanowiskiem Kościoła (wypowiedzi Watykanu) i odróżnia je od wypowiedzi prywatnych (wypowiedzi biskupa miejsca). Cała ta część rozprawy jest uzasadniona kontrowersjami, które narosły wokół objawień w związku z brakiem rzetelnych opracowań naukowych na ten temat. Następnie Autor dokonuje prezentacji doktrynalnego kontekstu treści objawień, zwracając uwagę m.in. na problemy związane ze sposobem przekazu orędzi, klasyfikacją ich źródeł oraz formą literacką, w której zostały przekazane. Ważna dla ks. Arkuszyńskiego jest ich hierarchizacja i interpretacja uwzględniająca bliższy i dalszy kontekst wypowiedzi Gospy. Autor wskazuje też pedagogię Matki Bożej w kształtowaniu życia chrześcijańskiego i uwzględnia uwarunkowania czasowe i środowiskowe w przekazie orędzi, a także wyodrębnia i przedstawia trzy kręgi ludzi, w których życiu można dostrzec praktyczną realizację wezwań Gospy. Są to widzący, parafianie i inni zainteresowani wezwaniami Matki Bożej (głównie pielgrzymi). Pisząc o dogmatycznej wartości objawień, ks. Arkuszyński dokonuje analizy treści

orędzi w świetle nauczania Kościoła, prezentuje stanowisko teologów w kwestiach trynitarnych i mariologicznych, które pojawiają się w wypowiedziach widzących. Koncentruje się na znaczeniu całkowitego zawierzenia/oddania się Maryi, czym wpisuje się w nauczanie Jana Pawła II, któremu bliskie było doświadczenie św. Ludwika Marii Grignion de Montfort i innych mistyków. Natomiast w ostatnim rozdziale pracy autor zwraca uwagę na znaczenie modlitwy i postu, pisze o roli Eucharystii w kształtowaniu życia chrześcijańskiego i podkreśla, że orędzia wzywają do życia w łasce uświęcającej. Zawierają one także praktyczne wskazówki odnoszące się do miłości Boga i bliźniego oraz są zachętą do troski o pokój serca, jaki jest owocem głębokiego zjednoczenia z Bogiem.

Podsumowując najważniejsze elementy modelu życia chrześcijańskiego przedstawionego w pracy, można je streścić, odwołując się do biblijnego obrazu tzw. pięciu kamieni, z którymi wyruszył Dawid do walki z Goliatem. Są nimi: modlitwa sercem – różaniec, codzienna lektura Biblii, comiesięczny sakrament pojednania, jak najczęstsza Eucharystia, dwa razy w tygodniu post o chlebie i wodzie. Te środki proponuje Maryja pragnąc, aby ludzie szli drogą pokoju i miłości.

W recenzowanej książce czytelnik może również pośrednio znaleźć odpowiedzi na często zadawane pytania o Medziugorje, jak np.: dlaczego objawienia trwają tak długo? dlaczego orędzia powtarzają te same treści? jakie jest oficjalne stanowisko Kościoła? jakie znaczenie ma powrót do praktyki surowego postu (o chlebie i wodzie)? W pracy ks. Arkuszyńskiego można także odnaleźć najważniejsze dane dotyczące poszczególnych widzących i odpowiedzi na pytania o ich tryb życia oraz próbę wyjaśnienia faktu, iż założyli oni swoje rodziny. Autor książki także dokładnie przedstawia parafialny program modlitw wieczornych oraz uzasadnia, dlaczego w jego centrum jest Eucharystia. Wyjaśnia również, dlaczego w stałym programie modlitw tak wielką rolę odgrywa adoracja Najświętszego Sakramentu, pisze o formacyjnej roli parafialnych nabożeństw maryjnych i pasyjnych. Wpisują się one w rytm życia parafii: różaniec, koronka pokoju – codziennie; droga krzyżowa i adoracja krzyża – co tydzień.

Mając na uwadze dobór literatury, należy podkreślić, że Autor korzystał z różnorodnych materiałów, które pozwoliły mu na obiektywizm ocen i interpretacji. W bibliografii znajduje się ponad 230 publikacji - także obcojęzycznych. Z analizy przypisów i bibliografii wynika, że ks. Arkuszyński korzystał z wielu teologicznych prac naukowych (w dużej mierze zagranicznych), ze świadectw historycznych i innych źródeł stanowiących cenny materiał faktograficzny. W tym zróżnicowanym i bogatym materiale można wyodrębnić:

- oryginalne teksty orędzi Matki Bożej spisane w języku chorwackim;
- wiarygodne informacje podawanych przez Centrum Informacyjne „Mir” Medziugorje;
- prace teologów badających bezpośrednio objawienia z Medziugorja;
- prace teologów, którzy podejmowali tematykę objawień prywatnych;

- opublikowane wywiady z widzzącymi i osobami, które doświadczyły szczególnych łask w Medziugorju (W rozprawie tej autor wykorzystał także płyty DVD i kasyety video, na których nagrano wypowiedzi widzjących i innych osób);

- prace autorów, którzy bardzo długo przebywali w Medziugorju, mieli bezpośrednią styczność z widzzącymi i byli świadkami wielu objawień i innych faktów, o których piszą.

W niniejszej książce znajdują się również odwołania do wcześniejszej publikacji ks. Arkuszyńskiego dotyczącej objawień w Medziugorju, która powstała jako polemika wobec metodologii i tez zawartych w pracy Doroty Rafalskiej. *Medjugorje: prawda czy fałsz?* (Lublin 2003). Autor napisał ją w przekonaniu, że książka ta przynosi poważne szkody Kościołowi, ponieważ zawiera wiele rodzajów błędów: rozpoczynając od metodologicznych, poprzez rzeczowe, na stwierdzeniach o wątpliwej wartości teologicznej kończąc. Odwołania te pojawiają się wówczas, gdy omawiane orędzie dotyczące wzoru życia chrześcijańskiego było zdeformowane przez Rafalską. Ks. Arkuszyński odnosi się do swej publikacji także wówczas, gdy autorka dokonywała błędnych interpretacji interesujących go orędzi (np. przesłania na temat form modlitwy proponowanych przez Gospę; kwestie trynitarne, i ekumeniczne).

Książkę ks. Arkuszyńskiego charakteryzuje naukowa precyzja, obiektywizm i szeroka perspektywa badawcza. Autor bowiem dokonał analizy wszystkich orędzi z lat 1981- 2008, aby wykazać, jaki proponują one wzorec życia chrześcijańskiego. To całościowe ujęcie jest szczególnie uzasadnione, dlatego że inni badacze fenomenu Medziugorja stosowali metodę analiz fragmentarycznych, które prowadziły ich do błędnych wniosków. Znacznym walorem recenzowanej pracy są odniesienia do tekstów w języku chorwackim oraz stosowanie analizy porównawczej tłumaczeń orędzi na inne języki tam, gdzie dotarcie do *ipsissima verba Matris Dei* jest niemożliwe. Na uwagę zasługuje fakt, że ks. Arkuszyński w razie konieczności podejmował polemikę z inni badaczami, wykazując błędy w ich rozumowaniu, lecz akcenty polemiczne były jedynie czymś marginalnym – cała rozprawa koncentruje uwagę czytelnika na pozytywnym odczytaniu przesłań z Medziugorja i ich przydatności do rozwoju życia wiary.

Autor, przedstawiając swoją interpretację objawień, zwrócił uwagę wartość egzystencjalną orędzi – wskazał, iż realizowanie wezwań Gospy może być drogą do świętości dla współczesnego człowieka. Przyjmując tę perspektywę, nie pozostaje gołosłowny, gdyż stosownymi przypisami opatruje passus, w którym wymienia różnorodne grupy ludzi (świeckich i duchownych), dla których objawienia stały się źródłem inspiracji do przemiany życia.

Praca ks. Arkuszyńskiego uwzględnia również najnowsze dane, które w sposób bezpośredni lub pośredni mogą odnosić się do objawień. Należy do nich np. odnotowanie faktu, jaki miał miejsce 4 maja 2008: w dniu tym Kościół uznał za prawdziwe objawienia w Laus (diecezja Gap i Embrun -

Francja), które trwały ponad 50 lat, a miały miejsce na przełomie XVII i XVIII wieku. Ta decyzja Kościoła jest o tyle istotna dla objawień z Medziugorja, gdyż skierowana jest do tych wszystkich, którzy się niepokoją tym, iż objawienia te trwają „tak długo” (prawie 30) lat, a Kościół jeszcze nie wyraził jednoznacznie swej aprobaty.

Ks. Arkuszyński słusznie wychodzi z założenia, że dopóki Kościół (tzn. Watykan, a nie biskup miejsca, gdyż objawienia znacznie przekroczyły ramy jednej diecezji) nie wyda orzeczenia, które ostatecznie i jednoznacznie wskazywałoby, iż objawienia na pewno nie pochodzą od Boga (*constat de non supernaturalitate*), to każdy ma prawo wierzyć w ich prawdziwość. Ma również rację sądząc, że orędzia z Medziugorja zasługują na uważną refleksję teologiczną, niezależnie od tego, czy Kościół kiedykolwiek wyda orzeczenie uznające ostatecznie prawdziwość objawień Gospody (*constat de supernaturalitate*). Kościół jako jedyny ma prawo wydawać orzeczenie co do prawdziwości lub nieprawdziwości objawień, które jak dotąd zawarł w otwartej formule *non constat de supernaturalitate*, czekając na dalszy rozwój wydarzeń. Ks. Arkuszyński, mimo swego osobistego przekonania co do prawdziwości objawień, nie przekracza swych kompetencji teologicznych i nie wypowiada jednoznacznych orzeczeń na temat pochodzenia fenomenu z Medziugorja. Wyraża jedynie swój subiektywny - ale oparty na rzetelnych badaniach naukowych - pogląd, iż objawienia są autentyczne. Towarzyszy mu przekonanie, że ostatecznym głosem Kościoła w tej sprawie może być tylko wypowiedź Magisterium Ecclesiae, a nie prywatne opinie teologów. Eklezjalne spojrzenie Autora na omawiane kwestie widoczne jest także w odwołaniach do Tradycji Kościoła oraz nauczania naszej doby: wypowiedzi Jana Pawła II, Benedykta XVI oraz dokumentów Soboru Watykańskiego II i Katechizmu Kościoła Katolickiego.

Czytelnik może odnosić niekiedy wrażenie, że ks. Arkuszyński kilkakrotnie podejmuje ten sam temat, wraca do poruszonych już zagadnień. Takie powroty są jednak uzasadnione – gdyż pozwalają na oświetlenie danej problematyki z wielu stron, co prowadzi do ich lepszego wyjaśnienia. Brakiem, który jednak mógłby być uzupełniony w następnych wydaniach tej książki (a może nowej publikacji ?), jest wyraźne wyartykułowanie elementów, które zdaniem Autora są konstytutywne dla wzorca życia chrześcijańskiego. Sądzę też, że warto byłoby wypunktować, jak ten wzorzec można realizować konkretnie w życiu osobistym i jakie formy duszpasterstwa mógłby podjąć np. proboszcz, aby rozpowszechnić go w swojej parafii.

Mimo drobnych mankamentów sądzą, że wnikliwy czytelnik skorzysta na lekturze książki ks. Arkuszyńskiego i będzie mógł zaczerpnąć z niej inspiracje do pogłębienia swego życia wiary i do apostołstwa. W ostatnich latach daje się wyraźnie odczuć brak rzetelnych naukowych opracowań fenomenu Medziugorja, a wydanie książki ks. Arkuszyńskiego wypełnić może tę lukę. Ukazują się, co prawda, książki i publikacje internetowe podejmujące tematykę Medziugorja, lecz w większości nie

mają naukowej wartości teologicznej. Określić je można jako publikacje o charakterze popularnym, czy publicystycznym. Niepokojące jest natomiast to, że niektóre z nich przekazują jednostronny, zafałszowany (niekiedy tendencyjnie) obraz objawień. Tych błędów nie ma w pracy ks. Arkuszyńskiego – Autor opiera się na wiarygodnych faktach i dokonuje ich rzetelnych interpretacji. Rozprawa ta zasługuje więc na opublikowanie w naukowym wydawnictwie ze względu na jej walory poznawcze i wymiar pastoralny.